

Obec:	Pověřené město:	Městská památková rezervace nebo zóna:
Most – ÚAPP, v.v.i.	Most	- - -
Objekt:	Rejstříkové číslo:	
Archeologické výzkumy – kontrola zpracování za rok 2024	Sbírkový materiál	
Dohlídku provedl:	Dne:	
PhDr. Petr Novák, CSc.	11. 12. 2024	
Rozsah kontrolovaných prací podle příslušného rozhodnutí:		
Kontrola technického a odborného zpracování archeologických výzkumů ve smyslu Rozhodnutí o poskytnutí institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje veřejné výzkumné instituce ÚAPP, v.v.i. v letech 2020 – 2024 (za rok 2024)		

Kontrola je zaměřena na odbornou stránku plnění hlavních úkolů instituce za rok 2024 při využívání prostředků poskytovaných podle „Rozhodnutí o poskytování institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace v letech 2020-2024“, č. j. KUUK/174799/2019/KP ze dne 20. 12. 2019, vydaného v souladu s usnesením Zastupitelstva Ústeckého kraje ze dne 9. 9. 2019 č. 041/22Z/2019.

Základním předpokladem podmiňujícím úspěšné zvládnutí plánovaného objemu činnosti je personální vybavení instituce v požadované kvalifikační skladbě. Odbornou složku práce zajišťuje dvanáct vysokoškolsky vzdělaných archeologů a dva antropologové. Mimořádný objem zpracování antropologického materiálu z pohřebiště na předpolí Dolů Bílina řešila organizace ve spolupráci s katedrou antropologie přírodovědné univerzity ve Wroclawi. Pro obě strany výhodná spolupráce přinesla pro SZ Čechy laboratorní i odborné zpracování skeletů a pro polské studenty odbornou praxi se slušně zachovanými kosterními pozůstatky pod vedením špičkových odborníků. Běžné technické práce při výzkumech zajišťují tři technici. Zmíněná skladba je považovaná i z pohledu vedení instituce za optimální. Pohledem do budoucna je důležité, že čerství absolventi studia se určitou dobu pracovním překrývají se staršími kolegy odcházejícími do důchodu a tím je zajištěna kontinuita odborné činnosti. O něco horší situací jsou možnosti laboratorního ošetření nalezeného materiálu při výzkumech, kdy zejména některé na nálezy bohaté lokality přesahují dočasně kapacitu laboratoře. Tento stav má zpětně dopad na vědecké vyhodnocení výzkumů, které není možné bez technického zpracování nalezených souborů. O to se prodlužuje termín zpracování náleзовé zprávy. Za velký přínos lze považovat dobudování laboratoře na konzervaci kovů v Regionálním muzeu v Teplicích. Do té doby bylo nutné všechny nalezené kovové předměty z nálezů vozit i na základní ošetření do laboratoří mimo kraj.

Předložené doklady klíčové činnosti instituce, spočívající v záchraně bezprostředně ohrožených archeologických lokalit, informují za rok 2024 o průběhu 37. záchranných výzkumů na území téměř celého kraje. Třeba podotknout, že počet záchranných výzkumů ještě neznamená počet výjezdů na terénní dohlídky, protože většina výjezdů zjistí sterilní výkopy z pohledu archeologa. Oproti tomu probíhají záchranné výzkumy vyžadující účast několika odborných pracovníků současně a v případě pohřebiště ze starší doby římské (před markomanskými válkami) v Nezabylicích u Chomutova jsou aktivně zapojeni na toto období specializovaní zahraniční odborníci. Za nejobtížnější výzkum v roce 2024 lze bezesporu považovat paleolitické nálezy v základech Justičního paláce v Ústí nad Labem. Převážně drobnější charakter mají výzkumy ve výkopech inženýrských sítí v centech historických měst.

Bezprostředně na záchranné výzkumy ve sledovaném období navazují čtyři investorské zprávy v případech, kdy výzkum platí stavebník a zpráva je přiložená k vyúčtování nákladů. Tyto zprávy mají ovšem pouze informativní charakter s rámcovým datováním a nemohou nahradit nálezovou zprávu, která musí obsahovat celou řadu dalších údajů. Vyhotovení nálezové zprávy je vázané na laboratorní zpracování nalezeného materiálu, podrobné geodetické údaje, kresebnou a foto dokumentaci, proto u některých výzkumů následuje zpracování nálezové zprávy i několik let po vlastní terénní akci. Ke kontrole předložila organizace patnáct nálezových zpráv. Všechny předložené zprávy obsahují kompletní informace potřebné pro další vědeckou práci při odborném využití výsledků terénního výzkumu. Dvě obsáhlé nálezové zprávy se týkají předpolí Dolu Bílina v katastru obce Libkovice v jednom případě jde o sídliště lidu s lineární keramikou mladší doby kamenné zkoumané v letech 2010 - 2012 a druhá lokalita zkoumaná v letech 2020 - 2022 přinesla zajímavé poznatky z pohřebiště kultury se šňůrovou keramikou pozdní doby kamenné s původně mohylovými násypy vymezenými kruhovým žlábkem. Další obsáhlá nálezová zpráva sídliště lidu s knovízskou kulturou mladší doby bronzové uzavřela předstihový výzkum z roku 2023 budoucí zástavby rodinných domů v Oboře. U drobných záchranných výzkumů s malým objemem nálezů zpravidla dochází ke zpracování nálezové zprávy hned po ukončení výzkumu.

Jak již bylo zmíněno v předchozím pojednání ve vzájemně výhodných podmínkách probíhá mezinárodní spolupráce při odborném zpracování antropologického materiálu a při mezinárodním výzkumu pohřebiště starší doby římské v Nezabylicích. Výzkum historického využívání nerostného bohatství Krušných hor probíhá za úzké spolupráce se Zemským úřadem pro archeologii v Sasku. Jedná se o výzkumy, které už v minulosti poskytly podklady k prohlášení Krušných hor předmětem světového kulturního bohatství UNESCO. Zcela běžná je odborná mezinárodní spolupráce při výměně poznatků na konferencích, kolokviích a dalších mezinárodních akcích.

Završení odborné činnosti pracovníků organizace představuje publikační a vydavatelská produkce. Odborná pojednání o výsledcích výzkumů institucí v.v.i. sleduje Úřad vlády ČR aplikací RIVV s ročním odstupem (důvodem k uvedené časové prodlevě jsou publikace a sborníky vydané s předchozím rokem vydání i v první polovině následujícího roku). V této souvislosti je třeba podotknout, že na teoretické odborné zpracování výzkumu zpravidla není prostor během pracovní doby a většina publikací se rodí v osobním volnu odborných pracovníků. Myslím, že autorská díla hodnotící výsledky výzkumů by měla být nějakou formou zohledněna, protože v oblasti archeologie mohou být pouze sny o autorských honorářích. Za uplynulé období předkládá organizace Ústeckému kraji podrobnější bibliografii ve své zprávě o činnosti. Přípravovanou plánovanou výstavu a publikaci o pravěku severozápadních Čech výrazně více jak dva roky zdržela pandemie COVIDu a v současnosti se pohybuje příprava někde okolo 70 % rukopisu. Pro širokou veřejnost probíhá celá řada různých aktivit jako jsou přednášky nebo výstavy s cílem popularizace dosažených pracovních výsledků. Tyto aktivity jsou rovněž popsány ve výroční zprávě organizace, kterou předkládá zřizovateli.

Pokud jde o technické vybavení instituce, pak jsem za roky kontrol nezjistil nepřiměřené nebo zbytečné výdaje. Některé přístroje, jako jsou fotoaparáty nebo pracovní počítače používané v terénních podmínkách mají omezenou životnost (jde o prašné prostředí, vlhko, denní transporty a řadu dalších negativních prvků opotřebení při výzkumech). V zmíněných případech dochází pouze k náhradě zcela opotřebovaných přístrojů. Pokud pracovníci objeví technickou věc směřující k ušetření časové náročnosti nebo na zdokonalení dokumentačních postupů prověří užžitnou hodnotu pro instituci a po kladném hodnocení novinku zakoupí. V tomto roce se jedná o laserový profilovač, který podstatně urychlí a zdokonalí dokumentaci okrajových zlomků nádob. Po vložení střepu z okraje nádoby přístroj přesně vykreslí profil a

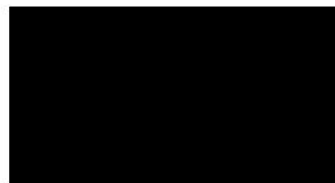
vypočítá průměr okraje nádoby, jde o úkony nezbytné při vědecké práci na publikacích, které jinak vyžadovaly dost času a řadu různých pomůcek, a to ještě s jen orientačními hodnotami. Průběžně je rovněž nutné posilovat trvalé úložiště dat získávaných jednak novými výzkumy, ale rovněž digitalizací starší dokumentace. Pokud je to možné probíhá nedestruktivní podchycení stavu nemovitých archeologických památek nebo situací leteckým snímkováním nebo využíváním dronu. Jde zejména o dokumentaci zřícenin hradů s následným trojrozměrným výstupem. Odborná data získávaná při výzkumech v severozápadních Čechách se stávají ve spolupráci s Archeologickým ústavem ČAV součástí celostátního informačního systému Archeologická mapa ČR tak, aby mohly posloužit vědcům při práci na řešení otázek prehistorického vývoje v celosvětovém měřítku.

Naplněny jsou tak v posuzovaném období roku 2024 všechny čtyři klíčové oblasti hrazené z prostředků Ústeckého kraje v rámci institucionální podpory.

Na základě provedené kontroly lze s plnou odpovědností konstatovat, že odborné pracovní aktivity a úlohy Ústavu archeologické památkové péče, v.v.i. v Mostě jsou plněné zcela v souladu s plánem hlavních úloh na rok 2024 a plně odpovídají dlouhodobému záměru koncepčního rozvoje organizace v letech 2020–2024.

Závěrem si dovoluji poznamku, že ÚAPP, v.v.i. v Mostě není ze zákona sbírkotvornou institucí a nalezený materiál musí najít místo v územně příslušných sbírkách muzeí. Kapacita a technické vybavení muzejních depozitářů, spravovaných Ústeckým krajem, většinou nevyhovuje současným potřebám a bylo by vhodné počítat s investicemi do této oblasti. Je třeba mít na zřeteli, že zemními pracemi zničené archeologické lokality a památky zcela ztratí paměť dotyčných míst a již nikdy se k nim nebude možné vrátit. Jediným dokladem o vývoji regionu tak zůstanou pouze sbírky a dokumentace výzkumů deponované v muzeích. Každá civilizovaná společnost, která dosáhne určité kulturní úrovně, se zcela zákonitě začne zabývat svou minulostí. Ohlédne se zpět ke kořenům, aby pochopila současnost.

Louny 27. prosince 2024

PhDr. Petr Novák, CSc.